

ДСНС УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту
Кафедра організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник кафедри
к.т.н., доцент

Віталій СОБИНА

____. _____ 202__

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти
з дисципліни
«Ліквідація наслідків НС та гасіння пожеж»
(обов'язкова)

Розглянуті та схвалені на засіданні кафедри
__28__ __08__ 202_3_ р.
Протокол № _1__

м. Харків - 2023

ВСТУП

Самостійна робота здобувачів вищої освіти - форма організації навчального процесу, яка є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових для відвідування навчальних занять. Час, відведений для самостійної роботи, регламентується робочим навчальним планом.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, завданнями та вказівками викладачів. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, відповідною науковою та фаховою монографічною та періодичною літературою, методичними рекомендаціями та вказівками тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи здобувача передбачають можливість здійснення ним самоконтролю за рівнем розуміння і засвоєння навчального матеріалу.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння здобувачем у процесі самостійної підготовки, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався у ході навчальних занять.

СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації	3	4
2.	Тема 1.2. Організація управління в надзвичайній ситуації	3	4
3.	Тема 1.3. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС	3	6
4.	Тема 1.4. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС	3	6
5.	Підсумкова модульна (контрольна) робота	-	6
6.	Тема 2.1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.	6	8
7.	Тема 2.2. Види оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів.	6	8
8.	Тема 2.3. Управління силами і засобами на пожежі.	6	8
9.	Тема 2.4. Методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі.	6	10
10.	Тема 2.5. Організація і робота тилу на пожежі	6	10
11.	Тема 2.6. Особливості організації оперативних дій під час гасіння пожеж в різних умовах	6	8
12.	Тема 2.7. Гасіння пожеж в цивільних будівлях	6	10
13.	Тема 2.8. Гасіння пожеж на промислових об'єктах	6	10
14.	Тема 2.9. Ліквідація пожеж при аваріях в системах нафтогазового промислового комплексу	6	10

15.	Тема 2.10. Особливості розрахунку сил та засобів для гасіння пожеж на об'єктах видобування, зберігання та переробки горючих рідин та газів	6	12
16.	Тема 2.11. Гасіння пожеж у природних екологічних системах	4	8
17.	Підсумкова модульна (контрольна) робота		10
	Разом	76	138

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Модуль 1. Основи реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків

Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації.

Сили цивільного захисту. Класифікація, склад та завдання. Сили та засоби Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Система органів управління і підрозділів Служби, завдання, функції та права Служби. Організація діяльності Служби та її підрозділів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і гасіння пожеж.

Види тактичних підрозділів.

Планування та зміст заходів реагування на НС, алгоритм оперативного реагування. Створення угруповання сил ЦЗ для ліквідації наслідків НС. Вимоги до угруповання сил, порядок створення. Побудова ешелонованого угруповання сил і засобів.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України: указ Президента України №5403-VI від 2.10.2012р. (введений в дію з 1 липня 2013 року.) (розділ III, гл.5)
2. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМ України від 09 січня 2014 р. № 11.
3. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова КМ України від 14.03.2018 р. № 223.
4. Положення про Оперативно-рятувальну службу ЦЗ ДСНС України: наказ МВС України від 03.07.2014 №631.
5. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. (розділ I)
6. Організація управління в надзвичайних ситуаціях. Методичні рекомендації, затверджені Наказом МНС від 05.10.2007 № 685.

Завдання для самоконтролю:

1. Склад ОРС ЦЗ ДСНС.
2. Дайте визначення аварійно-рятувальне формування.
3. Алгоритм оперативного реагування на НС.
4. Які сили входять у перший ешелон реагування на НС.
5. Які сили входять у другий ешелон реагування на НС.

Тема 1.2. Організація управління в надзвичайній ситуації.

Управління при ліквідації наслідків НС. Алгоритм класифікації НС. Система управління. Загальні принципи керування. Керівництво ліквідацією наслідків НС.

Загальні засади управління діяльністю аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідації наслідків НС. Залучення аварійно-рятувальних підрозділів до ліквідації наслідків НС. Безпосереднє керівництво аварійно-рятувальними роботами. Діяльність штабу з ліквідації НС. Склад штабу з ліквідації НС. Документація штабу з ліквідації НС.

Пересувні пункти управління. Комплектація та порядок розгортання. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. (р. II, VI)
2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. (розділ II)
3. Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Види оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.

Завдання для самоконтролю:

1. Система управління при НС.
2. Склад штабу з ліквідації НС.
3. Документація штабу з ліквідації НС.
4. Права і обов'язки керівника робіт з ліквідації НС.

Тема 1.3. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС.

Структура та зміст планів реагування на НС, планів локалізації та ліквідації аварій на ОПН, оперативних планів і карток пожежогасіння.

Розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту. Загальні рекомендації щодо повноти та точності відображення обстановки НС на картах (планах, схемах). Види карт (схем) зон НС та загальні рекомендації щодо нанесення умовних позначень.

Література:

1. Постанова КМУ від 14 березня 2018 р. № 223 «Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня».
2. Методичні рекомендації щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях (лист ДСНС України від 06.03.2015 №17-3/739)
3. Методичні рекомендації із складання, корегування та відпрацювання оперативних карток гасіння пожеж: наказ ДСНС №848 від 24.10.2023.
4. Наказ МНС від 13 липня 2010 № 544 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту».

5. Наказ ДСНС України від 17.05.2022 №253 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів локалізації та ліквідації аварій та їх наслідків».

6. Методичні рекомендації щодо розроблення планів з питань цивільного захисту. УкрНДІ ЦЗ. 2015 р. 149 с.

7. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., розд. 3.1.

Завдання для самоконтролю:

1. Зміст Плану реагування на НС.

2. Зміст ПЛЛА.

3. Зміст оперативної картки гасіння пожежі.

4. Ви входите в робочу групу штабу з ліквідації наслідків НС з аналізу ситуації і підготовки даних, яка займається збором і аналізом інформації про обстановку в зоні НС, веденням робочої карти (схеми) зони НС, обліком залучених сил і засобів, підготовкою оперативної документації тощо.

За наявною інформацією про обстановку в зоні НС, залучені сили і засоби та прийняті рішення з організації АРІНР оформити робочу схему зони НС. (розділ 3.1 [7])

Тема 1.4. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС.

Характеристика основних видів забезпечення дій у зоні НС. Розвідка в районі НС. Радіаційне, хімічне, біологічне, гідрометеорологічне, психологічне та медичне забезпечення.

Організація матеріального та технічного забезпечення при ліквідації наслідків НС. Організація пункту життєзабезпечення. Життєзабезпечення населення при надзвичайних ситуаціях.

Організація водопостачання в зоні НС.

Література:

1. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. (розділ VI)

2. Наказ МНС № 685 від 05.10.2007р. Методичні рекомендації «Організація управління в надзвичайних ситуаціях».

3. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., розд.3.2.

Завдання для самоконтролю:

1. Основні види забезпечення дій у зоні НС.

2. В результаті НС відбулось ураження населеного пункту N. В зоні НС працюють рятувальні підрозділи, розгорнуто містечко життєзабезпечення для постраждалого населення та рятувальників, організовано пункт водопостачання. Визначити потребу в забезпеченні водою населення та рятувальників відповідно до вихідних даних табл. 3.3. розділу 3.2 [3]

Модуль 2. Пожежна тактика

Тема 2.1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.

Поняття про тактичні можливості. Тактичні можливості первинного тактичного підрозділу. Тактичні можливості основного тактичного підрозділу. Тактичні можливості підрозділів Оперативно-рятувальної служби на сучасних пожежних та аварійно-рятувальних автомобілях. Обґрунтування тактичних можливостей підрозділів на основних пожежно-рятувальних автомобілях.

Література:

1. Гузенко В.А., Камардаш О.І, Неклонський І.М., Самарін В.О. Тактика ліквідації НС. Конспект лекцій, Л.№2. [Електронна бібліотека]
2. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. – Х.: НУЦЗУ. – 2020. р.4.1-4.2.
3. Основи тактики гасіння пожеж: навч. посіб. / В.В. Сировой, Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г Дерев`янку. – Х.: НУЦЗУ, 2014, гл. III.
4. Довідник керівника гасіння пожежі. - Київ: ТОВ «Літера-Друк», 2017, розд. 3,4 стор.67-83.
5. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, додаток 7.

Завдання для самоконтролю:

1. Що таке первинний тактичний підрозділ.
2. Що таке основний тактичний підрозділ.
3. Чим будуть обмежуватись тактичні можливості відділення на АЦ без влаштування її на вододжерело.
4. Чим будуть обмежуватись тактичні можливості відділення на АЦ влаштованої на вододжерело.
5. Накреслити з використанням умовних графічних позначок:
 - ручний ствол, що подає розпилений струмінь води на даху.
 - ланка ГДЗС зі стволом А на 3 поверсі.
6. Обґрунтувати тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів на основних пожежних автомобілях, накреслити схему роботи, якщо вихідні дані задані в табл. 4.1.-4.2 [2].

Тема 2.2. Види оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів.

Основне оперативне завдання особового складу пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ. Класифікація оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів. Послідовність виконання.

Вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі. Принципи визначення вирішального напрямку.

Об'єм робіт, який виконується при проведенні дій за призначенням. Обов'язки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів під час проведення оперативних дій з ліквідації надзвичайних ситуацій. Спеціальні роботи на пожежі.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340, розд. II, гл. 1-6.

2. Гузенко В.А., Камардаш О.І., Неклонський І.М., Самарін В.О. ТЛНС. КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ. Лекція 3. [Електронна бібліотека НУЦЗУ]

3. Основи тактики гасіння пожеж : Нвіч. посібник / Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г. Дерев'янка та ін. Х. : НУЦЗУ, 2014 , гл.4. [Електронна бібліотека НУЦЗУ]

Завдання для самоконтролю.

Дайте відповідь на наступні тестові питання:

1. Усі оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів, способи, прийоми та послідовність їх виконання обумовлюються

1. обстановкою на пожежі;
2. розпорядженнями КПП;
3. тактичними можливостями підрозділів;
4. чіткими вимогами Статуту дій у НС.

2. За своїм призначенням оперативні дії пожежних підрозділів умовно поділяються на

1. основні та допоміжні;
2. підготовчі та основні;
3. підготовчі, основні та дії забезпечення;
4. підготовчі, основні та невідкладні.

3. Пожежно-рятувальні підрозділи зобов'язані прибути до місця пожежі у найкоротший час. Це забезпечується:

1. швидким збором та виїздом особового складу підрозділу; знанням району виїзду (обслуговування) та прямуванням пожежно-рятувальних підрозділів за найкоротшим і безпечним маршрутом.

2. точним прийомом адреси, правильними та швидкими діями диспетчера (радіотелефоніста) щодо висилання пожежно-рятувальних підрозділів; швидким збором та виїздом особового складу підрозділу;

3. точним прийомом адреси, правильними та швидкими діями диспетчера (радіотелефоніста) щодо висилання пожежно-рятувальних підрозділів; швидким збором та виїздом особового складу підрозділу; знанням району виїзду (обслуговування) та швидким прямуванням пожежно-рятувальних підрозділів за обраним маршрутом.

4. точним прийомом адреси, правильними та швидкими діями диспетчера (радіотелефоніста) щодо висилання пожежно-рятувальних підрозділів; швидким збором та виїздом особового складу підрозділу; знанням району виїзду (обслуговування) та прямуванням пожежно-рятувальних підрозділів за найкоротшим і безпечним маршрутом.

4. Розвідка пожежі ведеться

1. Безперервно з моменту прибуття підрозділу на пожежу до її ліквідування.
2. Безперервно з моменту прибуття підрозділу на пожежу до її локалізації.
3. Безперервно з моменту виїзду підрозділу на пожежу до її локалізації.
4. Безперервно з моменту виїзду підрозділу на пожежу до її ліквідування.

5. Порядок і способи рятування людей на пожежі визначаються

1. Адміністрацією об'єкта, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
2. КПП і особами, які проводять рятувальні роботи, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
3. Виключно КПП, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
4. Тими, кого рятують, залежно від обстановки на пожежі.

6. Оперативне розгортання складається з таких етапів:

1. Підготовка до розгортання; попереднє розгортання; повне розгортання.
2. Підготовка до розгортання; повне розгортання.
3. Підготовка до розгортання; попереднє розгортання; основне розгортання; повне розгортання.
4. Підготовка до розгортання; основне розгортання; згортання сил і засобів.

7. Скільки вирішальних напрямків на пожежі може бути

1. Два.
2. Один.
3. Шість.
4. Не більше двох.

8. Який вид робіт не відноситься до спеціальних робіт на пожежі?

1. роботи у непридатному для дихання середовищі;

2. видалення диму;
3. рятування людей;
4. надання екстреної медичної допомоги постраждалим.

9. Повернення до місця постійної дислокації після гасіння пожежі повинно здійснюватись

1. зручним шляхом, підтримуючи зв'язок з диспетчером.
2. шляхом, який визначив КПП, підтримуючи зв'язок з диспетчером.
3. шляхом, який забезпечить постійний зв'язок з диспетчером.
4. найкоротшим шляхом, підтримуючи зв'язок з диспетчером.

10. До основного виду оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів при ліквідації пожежі відносяться:

1. Ліквідація горіння; виїзд та прямування до місця пожежі; рятування людей.
2. Виїзд та прямування до місця пожежі; рятування людей, розвідка.
3. Розвідка, рятування людей, гасіння пожежі.
4. Розвідка, оперативне розгортання, рятування людей.

Тема 2.3. Управління силами і засобами на пожежі.

Організація гасіння пожеж в містах та у районах сільської місцевості. Основні принципи і системи керування силами та засобами на пожежі. Керівник гасіння пожежі (КПП), його права та обов'язки. Діяльність КПП, штабу на пожежі. Документи штабу. Характерні помилки КПП під час гасіння пожеж. Проблеми пожежогасіння в сучасний період.

Взаємодія КПП з штабом ліквідації надзвичайної ситуації різного рівня, відповідними аварійними службами.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340. Р.ІІ, гл. 8-13, додаток 7.
2. Основи тактики гасіння пожеж : навч. посіб. / Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г. Дерев'янка та ін. Харків : НУЦЗУ, 2014, гл. 5,6.

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення:
 - за яких умов пожежа вважається локалізованою?
 - коли пожежа вважається ліквідованою?
 - в яких випадках створюється штаб на пожежі ?
 - коли призначається начальник тилу?
2. Накресліть схему управління на пожежі:
 - коли залучено один підрозділ;
 - коли залучено два підрозділи;
 - коли створюється штаб на пожежі.
3. Накреслити з використанням умовних графічних позначок:
 - вирішальний напрямок на пожежі;
 - межі оперативних ділянок;
 - ланка ГДЗС;
 - місце розташування штабу.

Тема 2.4. Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі.

Вихідні дані для виконання розрахунків сил та засобів для гасіння пожеж. Лінійна швидкість розповсюдження полум'я, площа пожежі, інтенсивність

подачі вогнегасних речовин на гасіння та захист. Розрахунковий час гасіння пожеж.

Порядок та способи проведення розрахунків. Гасіння твердих горючих речовин і матеріалів водою, водою зі змочувачем. Гасіння речовин повітряно-механічною піною по площі. Гасіння пожеж повітряно-механічною піною по об'єму. Особливості розрахунку при застосуванні порошків, інертних газів та інших вогнегасних речовин.

Проведення розрахунків сил та засобів для гасіння пожеж на різних об'єктах промисловості, житлових та адміністративних будинках. Використання номограм, таблиць та схем при проведенні розрахунків по визначенню потрібної кількості сил та засобів. Нанесення тактичної обстановки на схему об'єкта.

Література:

1. Гузенко В.А., Камардаш О.І., Неклонський І.М., Самарін В.О. ТЛНС. Конспект лекцій. Лекція 5. [Електронна бібліотека НУЦЗУ]

2. Довідник КГП. Київ: ТОВ "Літера-Друк", 2016 р.5, п.5.1, 5.2, стор. 118-135.

3. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., р. 4.4-4.7.

4. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, додаток 7.

Завдання для самоконтролю:

1. Накреслити з використанням умовних графічних позначок:

- пожежа внутрішня;
- зона задимлення;
- напрямок поширювання пожежі;
- місце виникнення пожежі;
- вирішальний напрямок оперативних дій.

2. Розв'язання тактичних задач: роз. 4.5, зад 1, 2 [3].

Тема 2.5. Організація і робота тилу на пожежі.

Тил на пожежі та його призначення. Діяльність начальника тилу на пожежі.

Робота тилу на пожежі в умовах незадовільного водопостачання. Організація подачі води в перекачку. Підвіз води на пожежу. Забір води пожежними машинами із вододжерел з незадовільними під'їздами.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, розд. II., гл.11.

2. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ «Київська книжково-журнальна фабрика», 2017, стор. 67-94.

3. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., р. 4.9-4.10.

Завдання для самоконтролю:

1. Наведіть фактори, які впливають на вибір певного способу забезпечення безперебійної подачі води на пожежі.

2. Розв'язання тактичних задач: роз. 4.11, зад 1, 2 [3].

Тема 2.6. Особливості організації оперативних дій під час гасіння пожеж в різних умовах.

Дії та основні завдання органів управління та підрозділів під час проведення пожежно-рятувальних робіт при гасінні пожеж. Основні принципи гасіння внутрішніх пожеж відповідно до СФБТ. Суть явищ Flashover, Backdraft, Flameover (Rollover). Способи реалізації пожежної вентиляції під час гасіння пожеж в будівлях і спорудах різного призначення. Особливості гасіння пожеж у складних умовах: в умовах низьких температур, під час шквального вітру та недостатньої кількості води.

Діяльність КГП щодо організації гасіння пожеж у будівлях. Організація роботи в непридатному для дихання середовищі. Подача засобів гасіння, виконання робіт з прокладання рукавних ліній до верхніх поверхів будівлі. Організація рятування людей з поверхів будівлі.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, розд. II.

2. Настанова з організації газодимозахисної служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України: наказ МНС України від 16.12.2011 № 1342, розд. 2-3.

3. Бенгтссон Ларс-Горан. Пожежі в огороженні. URL: <https://www.ctif.org/library/enclosure-fires>

Завдання для самоконтролю:

Дайте відповідь на наступні тестові питання:

1. Які вимоги до складу розвідувальних груп при необхідності проведення розвідки одночасно у різних напрямках у разі проведення розвідки без апаратів захисту органів дихання?

А) Кожна група очолюється найбільш досвідченою особою і складається не менше ніж з двох чоловік.

Б) Кожна група очолюється особою за посадою не нижче ніж командир відділення і складається не менше ніж з двох чоловік.

В) Кожна група очолюється особою за посадою не нижче ніж командир відділення і складається не менше ніж з трьох чоловік.

Г) Кожна група очолюється особою за посадою не нижче ніж начальник караулу і складається не менше ніж з двох чоловік.

2. В яких випадках розвідка пожежі проводиться з прокладанням рукавної лінії?

А) За наявності ознак горіння.

Б) За наявності відомостей про людей, які залишилися у приміщеннях, що горять, при наданні допомоги потерпілим.

В) В усіх випадках.

Г) За наявності ознак горіння, а також у випадку проведення розвідувальних дій ланкою ГДЗС.

3. Порядок і способи рятування людей на пожежі визначаються

- А) Адміністрацією об'єкта, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
- Б) КПП і особами, які проводять рятувальні роботи, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
- В) Виключно КПП, залежно від обстановки та стану тих, кого рятують.
- Г) Тими, кого рятують, залежно від обстановки на пожежі.

4. За яких умов склад групи розвідки має бути посилений?

А) За наявності відомостей про загрозу вибуху, отруєння, обвалення, радіоактивних й займистих речовин (рідин), побутового та інших газів, обладнання під тиском та електроустановок під напругою.

Б) За наявності відомостей про людей, які залишилися у приміщеннях, що горять, з метою надання допомоги потерпілим.

В) За наявності складного планування об'єкту, що горить.

Г) За наявності додаткових сил і засобів.

5. Особам, які входять до складу розвідувальної групи під час розвідки самовільно залишати групу

А) Дозволяється тільки у разі погіршення стану здоров'я.

Б) Дозволяється тільки у разі явної небезпеки.

В) Категорично забороняється.

Г) Дозволяється тільки з метою проведення більш детальної розвідки.

6. При яких умовах припиняється пошук людей на пожежі?

А) Пошук людей припиняється тільки після того, як ліквідована пожежа.

Б) Пошук людей припиняється тільки після того, як встановлено, що всі люди евакуйовані та врятовані з небезпечних зон.

В) Пошук людей припиняється тільки після того, як всі приміщення та місця їх можливого перебування перевірені на їх наявність та встановлено, що всі люди евакуйовані та врятовані з небезпечних зон.

Г) Пошук людей припиняється тільки після того, як проведена розвідка пожежі.

7. З метою забезпечення безпеки під час проведення розвідки в задимленому середовищі ланкою

ГДЗС необхідно:

А) перед входом в задимлену зону встановити пост зв'язку.

Б) перед входом в задимлену зону встановити пост безпеки ГДЗС.

В) перед входом в задимлену зону створити КПП ГДЗС.

Г) перед входом в небезпечну зону встановити пост безпеки ГДЗС.

8. У разі, коли сил і засобів недостатньо для одночасного рятування людей і гасіння пожежі КПП зобов'язаний

А) Половину особового складу працюючих підрозділів залучити до рятування людей і викликати додаткові сили і засоби.

Б) Весь особовий склад працюючих підрозділів залучити до рятування людей і викликати додаткові сили і засоби.

В) Викликати додаткові сили і засоби для рятування людей.

Г) Проводити одночасно рятування людей і гасіння пожежі зменшивши кількість пожежних на бойових позиціях.

9. У тому випадку, коли за зовнішніми ознаками пожежі (полум'я, дим) можна визначити напрям прокладання магістральної лінії або цей напрям вказаний особою, яку виділив КПП для зустрічі підрозділу, проводиться наступний етап оперативного розгортання:

А) Підготовка до розгортання.

Б) Основне розгортання.

В) Повне розгортання.

Г) Попереднє розгортання.

10. Коли вогнем охоплена частина об'єкта і відбувається його поширювання на інші частини даного об'єкта або на сусідні будівлі, то

А) основні сили і засоби зосереджуються і вводяться на оперативних дільницях, де подальше поширювання вогню може призвести до найменших збитків.

Б) основні сили і засоби зосереджуються і вводяться у місцях найбільш інтенсивного горіння.

В) основні сили і засоби зосереджуються і вводяться по всьому периметру об'єкта, що горить.

Г) основні сили і засоби зосереджуються і вводяться на оперативних дільницях, де подальше поширювання вогню може призвести до найбільших збитків.

Тема 2.7. Гасіння пожеж в цивільних будівлях.

Класифікація житлових будинків залежно від поверховості. Оперативно-тактична характеристика житлових будівель, горюче навантаження, наявність людей тощо.

Особливості розвитку та гасіння пожежі: шляхи розповсюдження полум'я та диму, щільність задимлення у різних зонах, температурний режим, організація та проведення розвідки пожежі, шляхи та способи проведення

рятувальних робіт, розрахунок потрібної кількості сил та засобів, характер оперативних дій у період локалізації та ліквідації пожежі.

Особливості оперативних дій при пожежах в будівлях підвищеної поверховості, висотних будівлях та в будівлях з масовим перебуванням людей. Правила безпеки праці при гасінні пожеж.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, розділ II, гл. 30, 31, 34-37.

2. Рекомендації щодо гасіння пожеж у висотних будівлях: наказ МНС України від 30.08.2011 № 900.

3. Гузенко В.А., Камардаш О.І., Неклонський І.М., Самарін В.О. Тактика ліквідування НС. Частина 1. Конспект лекцій – електронна бібліотека НУЦЗУ. Лекція 6.

4. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировой В.В. Пожежна тактика. Підручник для вищих навчальних закладів пожежної безпеки МВС України. - Х.: Основа. – 1998 р., стор. 245-327.

5. Способи оперування вогнегасними струменями: посібник / Кокот-Ґура Шимон; переклад з пол. Володимира Дубасюка. Львів : «AIR PRESS», 2019. 36 с. URL: <http://www.airpress.com.pl/produkty/skrypt-tecniki-operowania-pradem-gasniczym>

6. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., р. 4.6-4.7.

Завдання для самоконтролю:

1. Розв'язання тактичних задач: розд. 4.8, зад. 1-3 [6].

Тема 2.8. Гасіння пожеж на промислових об'єктах.

Оперативно-тактична характеристика промислових об'єктів. Забудова промислових зон. Об'ємно-планувальні рішення виробничих будівель, пожежна небезпека технологічного процесу, характер обладнання, його розміщення, горюче навантаження, наявність небезпеки людям при аварійних ситуаціях.

Особливості розвитку та гасіння пожежі. Порядок залучення потрібної кількості сил та засобів, взаємодія зі службами об'єкту та міста. Порядок організації та проведення розвідки пожежі, розрахунок та розстановка сил та засобів, характер дій у період локалізації та ліквідації пожежі. Використання стаціонарних систем протипожежного захисту. Правила безпеки праці при гасінні пожеж. Порядок використання вогнегасних засобів під час гасіння електроустановок під напругою, нафтопродуктів, балонів з газом, небезпечних речовин тощо.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, розділ II, гл. 38-46.

2. Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України: наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 22.12.2011 № 863.

3. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій / І.М. Неклонський. Х.: НУЦЗУ, 2017. 371 с. Лекція 7.

4. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировой В.В. Пожежна тактика. Підручник для вищих навчальних закладів пожежної безпеки МВС України. Х.: Основа. 1998 р., стор. 327-428, 487-544.

5. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., р. 4.6-4.7.

Завдання для самоконтролю:

1. Розв'язання тактичних задач: розд. 4.8, зад. 4-6 [5].

Тема 2.9. Ліквідація пожеж при аваріях в системах нафтогазового промислового комплексу.

Стан промислової безпеки на об'єктах нафтогазового комплексу.

Оперативно-тактична характеристика підприємств добування, переробки та транспортування горючих рідин та газів. Обстановка на місці пожежі. Основні способи гасіння пожеж газових та нафтових фонтанів. Основні етапи гасіння пожеж газових та нафтових фонтанів.

Оперативно-тактична характеристика підприємств зберігання легкозаймистих та горючих рідин і газів. Обстановка на пожежі. Утворення та діяльність штабу на пожежі. Оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів з гасіння пожеж у резервуарному парку (резервуарі) зі зберігання легкозаймистих та горючих рідин. Безпека праці.

Особливості гасіння пожеж на відкритих технологічних установках.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340, розділ II, гл. 47-51.

2. НАПБ 05.035-2004. Інструкція щодо гасіння пожеж у резервуарах з нафтою і нафтопродуктами.

3. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій / І.М. Неклонський. Х.: НУЦЗУ, 2017. 371 с. Лекція 8.

4. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировой В.В. Пожежна тактика. Підручник для вищих навчальних закладів пожежної безпеки МВС України. Х.: Основа. 1998 р., стор. 428-486.

5. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ «Літера-Друк», 2017, стор. 147-164.

6. Методичні рекомендації щодо організації оперативних дій підрозділів ДСНС під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися внаслідок

обстрілів в умовах ведення бойових дій: окреме доручення заступника голови ДСНС № В-269 від 23.05.2022.

Завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте поетапно процес гасіння пожежі газових і нафтових фонтанів.
2. Охарактеризуйте поетапно процес гасіння пожежі нафтопродуктів в резервуарах.
3. У який проміжок часу має здійснюватись охолодження горящого наземного резервуару.
4. Що таке пінна атака, умови її ефективного проведення.
5. Умови скипання нафтопродукту під час пожежі.
6. Способи гасіння фонтануючої речовини з технологічної установки.

Тема 2.10. Особливості розрахунку сил та засобів для гасіння пожеж на об'єктах видобування, зберігання та переробки горючих рідин та газів.

Особливості розрахунку сил та засобів для гасіння пожеж нафти та нафтопродуктів у резервуарах, спирту та спиртвмісних рідин у резервуарах, на відкритих технологічних установках.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340., р. II, гл. 47, 51, Додаток 7.
2. НАПБ 05-035-2004 «Інструкція щодо гасіння пожеж у резервуарах з нафтою і нафтопродуктами», Додаток 5.
3. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ "Київська книжково-журнальна фабрика", 2017, р. 5.4.
4. Рекомендації щодо гасіння пожеж у спиртосховищах, що містять етиловий спирт. УкрНДПБ МНС України, 2009, 76 с.
5. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. 2-ге видання, виправлене та доповнене / Укладачі: І. М. Неклонський, В. О. Собина, Д. В. Тарадуда. Х.: НУЦЗУ. 2020. 218 с., р.4.6, 4.12.

Завдання для самоконтролю:

1. Розв'язання тактичних задач: розд. 4.12, зад. 1,2 [5].

Тема 2.11. Гасіння пожеж у природних екологічних системах.

Особливості та порядок залучення сил і засобів для гасіння пожеж в сільській місцевості. Особливості гасіння пожеж у житловій зоні, у тваринницьких комплексах.

Види лісових пожеж та особливості їх розвитку. Сили і засоби для гасіння лісових пожеж, порядок їх залучення. Способи і прийоми гасіння пожеж. Правила безпеки праці при гасінні пожеж.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної

служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ МВС від 26.04.2018 № 340, р.ІІ, гл. 66, 67.

2. Рекомендації щодо гасіння лісових та торф'яних пожеж.

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо зниження небезпеки впливу лісових пожеж на арсенали, бази і склади боєприпасів, що розташовані в лісових масивах: Наказ МНС України 25.08.2011 № 890.

4. Про затвердження Порядку організації та застосування авіаційних сил та засобів для гасіння лісових пожеж: Наказ МВС України від 13.04.2017 № 311.

5. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій./ І.М. Неклонський. Х.: НУЦЗУ, 2017, Лекція 9 [електронна бібліотека системи дистанційного навчання].

6. Методичні рекомендації щодо організації гасіння пожеж в природних екосистемах в районах ведення бойових дій, алгоритм дій особового складу у разі виявлення на місці загорань вибухонебезпечних предметів, а також надання домедичної допомоги у разі отримання мінно-вибухових травм. ДСНС, 2023.

7. Сировий В.В., Сенчихін Ю.М., Ушаков Л.В., Бабенко О.В. Аналітичні розрахунки для обґрунтування оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів: Практикум. Х: НУЦЗУ, ХНАДУ, 2010, розд.3.10.

Завдання для самоконтролю:

1. Розв'язання тактичних задач: розд. 3.10, зад. 69,73 [7].

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

В процесі оцінювання результатів самостійної роботи здобувачів, яка, відповідно до інформаційного обсягу дисципліни може передбачати письмове обґрунтоване виконання практичних завдань, задач; формування схем, таблиць до відповідної теми; аналіз практичної діяльності підрозділів ЦЗ з відповідних питань; анотацію наукових поглядів по заданій проблемі; конспектування хрестоматійних джерел тощо, необхідно враховувати три основні компоненти:

1. Рівень знань: глибина і міцність знань; рівень мислення; уміння систематизувати знання по окремих темах; уміння складати розгорнутий план відповіді; давати точні формулювання; правильно користуватися поняттєвим апаратом; культура відповіді (грамотність, логічність і послідовність викладу); навички і прийоми виконання практичних завдань.

2. Навички самостійної роботи: уміння пошуку необхідної літератури; орієнтація в потоці інформації щодо обраної спеціальності; навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи).

3. Уміння застосувати знання на практиці: реалізація на практичних, семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань під час навчання.

Укладач:
викладач кафедри

Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ